

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pe un an 240 Lei Pe jumătate de an 120 Lei Pe un pătrar de an 60 Lei Un număr 5 Lei Pentru străinătate, pe un an . . . 300 Lei</p>	<p style="text-align: center;">APARE DUMINECA</p> <p>Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concursuri edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei</p>
---	---	---

Problema istorică a lui Iisus Hristos.

De: Prof. Constantin Rudneanu.

Problema istorică a existenței lui Iisus este bine cunoscută de lumea creștină. Izvoarele creștine: sf. evanghelii și tradiția ne lămuresc asupra întregii dezvoltări a mersului istoric, în sensul divin și uman, viața și faptele Mântuitorului.

Dar, afară de Sf. Scriptură și sf. părinți se mai află mărturii la alții scriitori profani din primele veacuri ale creștinismului.

Aceste mărturii însă din nenorocire de o anumită școală teologică, mai ales protestată, sau „școala modernistă teologică” au fost combătute, căutând ca să înlăture aceste dovezi profane.

Unul dintre aceștia este și P. L. Couchoud în „Le mystère de Jésus.” Capitolul al III-lea al cărții lui Couchoud, cuprinde discuția asupra mărturiilor lui Pliniu cel Tânăr, Tacitus și Suetoniu.

Plinius cel Tânăr, proconsulul Bitiniei (între 111 sau 112) trimite o scrisoare împăratului Traian, cu privire la purtarea creștinilor. În această scrisoare latină se pomenește numele Mântuitorului.

El spune, că-i persecută din cauză, că nu se lapadă de credința creștină și nu vor să aducă sacrificii împăratului, și să blesteme pe Hristos. Și toată eroarea lor constă din aceea că se adună într-o zi a săptămânii, la răsăritul soarelui, cântând imne (*car men*) și invocând pe Hristos (Messia) ca pe un Dumnezeu (*Hristos quasi deo*)....

L. P. Couchoud, spune, că Pliniu a simțit clar cece caracterizează pe creștini și-i găsește periculoși... Pliniu recunoaște pe Iisus ca Dumnezeu spune L. P. Couchoud, și nu ca persoană istorică” (pag. 26-27).

Lui L. P. Couchoud i-a răspuns L. de Grands maison în „Jésus dans l'histoire et dans la mystère”, arătând erorile mari ce le face și felul cum concepe el creștinismul, tot astfel și Maurice Goguel în cartea sa „Jésus de Nazareth”, arată deosebirea ce o face Pliniu, atunci când spune că creștinii cântau „Christo quasi deo”... deosebirea sau mai bine zis distincțiunea între Iisus (Messia) și alți zei. Ea denotă că Iisus a fost om.

Grandmaison spune la pag. 44. „Mărturia lui Plinius cel Tânăr este foarte instructivă, ca și răspunsul lui Traian către prietenul său, și puțin mai târziu rescriptul (a. 125) lui Hadrian trimis proconsulului Minucius Fundanus, din Asia”. (vezi și Paul Allard: Le Christianisme en l'Empire romain), Paris, 1903, Texte alese, pag. 287 sq.

Altă mărturie e a lui Tacitus „Annales” (analele), această istorie a primilor cezari, unde în cartea XV, cap. 44., vorbind despre incendiul Romei pe timpul lui Nero, acesta pentru a nu fi acuzat de incendiu „a născocit vinovați și le dădu pedepse foarte aspre; aceștia fură aceia, cari urăți pentru crimele lor, erau numiți în chip vulgar: Creștini (*Cristiani*), Autorul acestui nume, Messia (Cristos) Hristos, fusese sub dominația lui Tiberius condamnat la moarte de proconsulul Ponțiu Pilat”.... (L. P. Couchoud, o. c. pag. 27).

Tacitus nu s'a folosit de documente oficiale și n'avem motiv să credem că ar fi existat în arhiva imperială, un raport al procuratorului Pontius Pilatus despre răstignirea lui Iisus spune L. P. Couchoud, și că dela Tacitus știm, că aceste arhive erau secrete, împăratul a refuzat consultarea lor chiar de către senat... (pag. 28), așa că Tacitus „a scris din auzite dela creștini”..

L. De Grandmaison afirmă, că autorii păgâni Pliniu cel Tânăr, Tacitus, împăratul Hadrian și Suetoniu, fac aluzii la creștinism și la

fondatorul creștinismului, la Iisus Hristos. Noțița lui Tacitus „Annales” (redactată sub Traian, 98-117), XV, 47, : „Auctor nominis eius Christus Tiberio imperitante per procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus erat”, conține patru indicațiuni capitale: *el leagă numele creștinilor martirizați la Roma în timpul lui Neron (între anii 60-68) de al lui Hristos și menționează, că executarea acestuia, datează precis depe timpul lui Tiberiu și Ponțiu Pilat*” (o. c. pag. 44).

Svetoniu în „Viața Cezarilor” publicată pe la 122, conține „o însemnare curioasă”, ea se găsește la capitolul 25, care conține „viața divinului Claudiu”; iată ce ne spune: „*Iudaeos impulsare Chresto assidue tumultantis, Roma expulsi*” „Pe Evreii cari sub imboldul lui Crestus, nu încetau să se răscoale, (Claudius) îi isgoni din Roma”. Couchoud spune că, Chrestus poate fi un agitator necunoscut, totuși numele acesta este cunoscut între sclavii răsculați și obvine în inscripțiile latine dela Roma de 80 de ori, dar tot el mai afirmă mai departe, că acest nume banal ar putea fi substituit grecescului Christos, adică ar fi vorba despre Messia. În sprijinul acestei teze Couchoud invoacă originile primelor comunități creștine din Roma, ele s’au format mai ales în mijlocul „evreimii române” pe timpul lui Claudiu, discuțiile vii ce s’au purtat cu privire la „Messia”, pro și contra au ajuns la adevărate răscoale — tot el mai invoacă pentru sprijinul tezei „*Faptele Sfinților Apostoli*” cap. XVIII, v. 2-3: „Acolo au găsit pe un iudeu cu numele Acvila, născut în Pont, venit de curând din Italia, împreună cu Priscila femeia lui, (în urma poruncii lui Claudiu ca toți Iudeii să plece din Roma) și a mers la ei. Și au rămas la ei, căci avea aceeași meserie și lucrău împreună. Erau de meserie țesători de corturi”. Din Faptele Sfinților Apostoli observăm, că un iudeu Aquila, *constructor de corturi* (σκηνοποιός) și soția Priscila, izgoniți din Roma, prin edictul lui Claudiu s’au așezat în Corint... Aceștia erau creștini spune Couchoud și partizani de ai lui Messia, de aceea au trebuit ca să plece, și dacă s’ar putea face substituția lui Chrestus cu Christos, atuncea am avea cel mai vechiu document cunoscut asupra creștinismului, mai vechi decât cea mai veche epistolă a Sf. Apostol Pavel. Și mai departe Couchoud spune tot despre „Mesia” e vorba și „nu se referă la Iisus cel istoric”. (o. c. pag. 30-32).

Știrile dela scriitorii profani, greci, latini, despre creștinism și întemeietorul bisericii creștine au o valoare deosebită, deși autorul de care ne-am ocupat L. P. Couchoud nu vrea să admită existența istorică a Mântuitorului Iisus

Hristos. Autenticitatea acestor scriitori a fost confirmată de aproape toți istoricii bisericești.

Ei vin în sprijinul creștinului, întărind și mai mult convingerea clară, nestrămutată a istoriei cu privire la personalitatea divină și umană a Mântuitorului Nostru Iisus Hristos.

Cosmogonia biblică și teoriile științifice.

De Pr. I. Firca,
Licențiat în Științele Naturale.

(Continuare)

Și Aug. Comte a considerat în acest sens știința împărțită în compartimente radical eterogene, fiecare domeniu avându-și siguranța lui specială, obiectivitatea proprie¹⁾ și metode cari să i se potrivească exact. Căci e imposibil și non-sens²⁾ a folosi în *mistica* și ordinea religioasă creștină metodele de laborator ale științelor experimentale, după cum știința experimentală își pierde caracterul propriu prin întrebuițarea unei metode pur *deductive*, pusă în slujba discernerii critice a unor principii fundamentale, admise *a priori* prin credință³⁾.

Rezultă din cele spuse, că știința și cunoașterea religioasă, deși au în ultima analiză același țel, tinzând amândouă spre posedarea adevărului obiectiv, totuși drumurile lor nu se suprapun ci sunt numai *convergente* înspre același punct central al unicului mare Adevăr, iar metodele și sferele lor de activitate rămân cu totul deosebite, știința având rolul să explice ceea ce cade sub simțuri, iar Religia ceea ce trece dincolo de acestea³⁾. Numai la limita dintre empiric și trans-

1) Gaston Milhaud „Henri Poincaré” în „Morală și Știință” de Poincaré. Colect. „Probleme și Idei” București 1924 p. 14.

2) La cele de mai sus mai putem adăuga și faptul că mulți savanți neagă adevărurile revelate ale bisericii creștine mai mult imboldiți de dușmănia pe care o au față de creștinism decât de rezultatele constrângătoare ale cercetării lor științifice. (Dr. Gh. Popovici: „Religiunea și Știința” p. 5). Există în sufletul multora din învățatii acestei lumi, imbibăți „cu filosofia și cu înțelepciunea deșartă, cea după predania oamenilor și după stihiiile lumi” cum zice sf. Apostol Pavel (Colos. II 8) o ură față de Hristos asemenea cu a nesincerului Voltaire, care pe deoarte afirma că „dacă Dumnezeu n’ar exista ar trebui inventat” iar pe de alta susținea necesitatea absurdă de a strivi „infamul”, (cum îi zicea el creștinismului).

O mărturie în acest sens putem cita cuvintele și ilustrului transformist Yves Delage: „Eu sunt cu totul convins că cineva este ori nu transformist, nu pentru motive trase din istoria naturală, ci pe baza propriilor sale păreri filosofice”. (L’hérédité et les grands problèmes de la biologie générale” p. 204, la Dr. Leandro Gaia „Evoluția și Știința” trad. Chesarie Păunescu, Huși 1926 p. 29).

3) Și metafizica operează tot în domeniul transempiric, ocupându-se cu conceptele pure ale rațiunii care nu sunt date în vre o experiență posibilă și la fel cu alte afirmații al căror adevăr sau falsitate deosemena nu pot fi confirmate sau descoperite prin vre-o experiență. (Kant: „Prolegomena” ... p. 121—122).

Credința ca mijloc de cunoaștere își are valoarea ei în amândouă aceste domenii, Platon bunăoară fiind la fel de convins de existența reală a *Ideilor* sale ca și un bun creștin de viața de dincolo de groapă. Totuși suportul Metafiziciei e doar puterea discursivă a rațiunii omenești, aplicată asupra ei însăși, pe câtă vreme Religia are temelia tare a *adevărului revelat*.

cedent ar putea fi vorba de un conflict real între aceste două modalități de cunoaștere ale adevărului, dar socotim și această posibilitate exclusă, cercurile prin cari am putea reprezenta grafic aceste două domenii nefiind *secante* ci doar *tangente*.

Raportul dintre credință și știință nu se poate lămurii pe baza datelor neprecise și a faptelor explicate numai prin *ipoteze*, a căror valoare științifică rezidă numai în posibilitatea deschiderii unor noi drumuri pentru cercetare, fără a fi deplină dovadă a legilor „Știința trăește din ipoteză, una o înlocuește pe cealaltă, aceasta e condiția progresului. Observând faptele, fizicianul, geologul, chimistul încearcă să le lege printr-o lege și iată-i deveniți filosofi“⁴⁾. Formulându-se *dogme științifice* pe baza unor ipoteze puțin controlate și unele chiar necontrolabile, omul de știință devenit filosof, desigur că poate ajunge în conflict cu anumite chestiuni amintite incidental în Biblie, dar — repet — numai în această ipostază și cu atât mai mult cu cât Biblia îi este sau total necunoscută sau o cunoaște superficial și nu în spirit ei doar în literă.

Nu mai vorbesc de marea mulțime a „necredincioșilor“ cari zâmbesc sceptic și disprețuitor dela înălțimea pretenției lor științifice și se miră cum sistemul lui *Copernic* și *Galilei* „absolut inconciliabil cu fizica creștină“ nu a modificat nici până acum concepțiile teologice pe cari trebuia să le nimicească cu totul⁵⁾. Sau cum ideile lui *Laplace* atât de limpede expuse înainte cu un veac și față de cari vechea cosmogonie iudeo-creștină e atât de puerilă, nu au putut știrbi încă prestigiul ei asupra oamenilor⁶⁾. Asemenea necredincioși nu s'au ostenit să aprofundeze temeinic nici Biblia, nici Istoria, nici rezultatele cercetărilor științifice, căci ar fi văzut și credința adâncă și integral creștină a lui *Copernic* și neamestecul Bibliei în controverse științifice și valabilitatea numai ipotetică a sistemului lui *Laplace*. În general se susține de necredincioși de acest soi că știința modernă răstoarnă afirmațiile bibliei, nu pentru că ar fi convinși că așa este într'adevăr, ci pentru că așa e credința generală a celor ce judecă la fel, acomodându-se prin aceasta la o anumită modă de gândire, accesibilă celor care și însușesc cunoștințele științifice numai pe baza autorității predătorului⁷⁾ sau a me-

diului social. În deosebi aceasta din urmă permite adesea strecurarea sub aripa protecției științei a multor idei de diferite alte proveniențe cari datorită obscurității lor pot crea o atmosferă nebuloasă ce acoperă adevărul însuși⁸⁾. Iar mari, și teribili necredincioși sunt aproape totdeauna pseudosavanți, cari n'au ajuns niciodată cu gândul propriu până la Dumnezeu și nu fac altceva decât să repete ceea ce au auzit dela alții. Cauza necredinței lor și a afirmării conflictului dintre știință și credință stă doar în ignorarea ambelor domenii sau în superficiala lor cunoaștere.

(Urmează)

Literatura

patristică din secolul al treilea și cele dintâi decenii ale veacului al patrulea.

de preotul **Ioan Năcorescu**, Jabăr

Dacă spiritul creștin a pus bază reală în literatura secolului al doilea, același s'a arătat mai eficace în secolul al treilea. Diferite împrejurări s'au asociat în scopul acesta. Într'un timp a crescut numărul creștinilor erudiți, neluați în seamă în urma dușmănirii creștinilor mărturisitori, și Biserica și-a dezvoltat și întărit organizația sa mai departe, prin ce a câștigat iarăși în soliditatea sa. Și a început să activeze prin factorii ei, intrând alții în șirul de luptă.

Ca cele dintâi se remarcă persecuțiile din partea puterii romane, pentru că tocmai în acest secol, la început s'au ridicat groaznice valuri de prigoniri sub Septimiu Sever, pe la mijloc, Deciu și Valerian și apoi Dioclețian și coregenții săi, toți s'au năpustit cu toată furia de nimicire asupra creștinilor. Din acest motiv a început apărarea Bisericii tot cu mai mare însuflețire și fără frică, pășind apologeții creștini cu toată îndrăzneala, demascând nebunia și imoralitatea păgânismului în fața prigonitorilor, părinții Clement Alexandrinul, Tertulian și alții. Și controversa cu jidovii a fost puțin mai vioaie ca până aci, începută de Tertulian și Ciprian.

Ca urmare a prigonitorilor, tot mai vehemenți, ereticii și schismaticii au câștigat teren de activitate prin scrierile lor dogmatico-polemice. N'a fost de ajuns montanismul lui Tertulian și gnosticismul lui Valentin și Marcian, ci s'a mai asociat aceluia și erezia antitrinitarilor reprezentată prin Noëtus, Sabellius, Paul dela Samosata, apoi schisma lui Novatus în Carthagena și a lui Novatian în Roma și controversa despre botezul

4) L'Abbé Th. Moreux „Les confins de la Science et de la Foi“ Paris 1925 vol. I p. 6.

5) Anatole France: „Gânduri și lumină“, Colecția „Probleme și Idei“ p. 25. București 1924.

6) Idem.

7) Respectul pentru adevăr ar pretinde însă ca cel ce vrea să înțeleagă sensul și sbuciumul cercetărilor științifice, să-l trăiască el însuși, scotocind singur după adevăr, nu luând de-a gata idei lansate în circulație de oameni interesați (L'Abbé Moreux: „Les confins de la Science et de la Foi“ v. I p. 19.

8) L'Abbé Moreux op. cit. I p. 2.

eretic. În antitrinitarism se pertracta despre unitatea și trinitatea lui Dumnezeu și dogma principală despre creștinism; ambele schisme aveau ca obiect de pertractare căința și reprimirea celor căzuți dela biserică; despre puterea iertării păcatelor și unitatea ființială a Bisericii, iar de botezul eretic se ținea întrebarea: are valoare botezul neîmpărtășit de Biserică, ori nu? Carthagera, Roma, Alexandria, Asia mică au fost mult mișcate de această ceartă.

Un deosebit fel de scrieri îl constituie scrierile de mângâiere, scrise de dascăli creștini și trimise celor din temnițe. Altele privitoare la viața bisericească creștină, ocupându-se despre post și disciplina penitenței, alte tratate despre singuratică virtuți, despre rugăciunea Domnului, scrise de Tertulian, Cyprian, Origen, despre feciorie, de Cyprian, Methodiu și alții.

Intru avântul literaturii creștine au excelat școalele creștine, cari s'au înființat în acest timp. Avem cunoștință despre ființa celor din Lugdun și Roma, pe timpul lui Irineu și Hippolyt. Și în depărtata Edessa s'a fost înființat o școală, probabil încă în veacul al doilea. Renumite și de cea mai mare înrăurință asupra educației creștine și pentru literatură, au fost școalele din Alexandria, Cesarea și Antiohia.

În Alexandria, sediul învățătorilor elini și iudei și al științei s'a înființat cea dintâi școală catehetică, care încurând s'a ridicat la treapta de academie creștină pentru filozofie și teologie¹⁾.

Primul dascăl al acesteia (dela c. 179 începând) a fost Pantănus, un sicilian, odinioară filosof stoic. Convertit fiind de un învățacel al apostolilor, s'a ocupat pe lângă unilaterală sa ocupație a științelor profunde și cu cultura teologică, astfel a ajuns să fie conducătorul acelei Academii și afirmându-se ca dascăl public, s'a bucurat de mare vază. Vestea sa a străbătut până în India²⁾.

În zelul său s'a dus, la rugarea celor din India și trimis de episcopul Demetrius din Alexandria să le predice Evangelia, care le-a vestit-o odinioară apostolul Bartolomei. Acolo a găsit el Evangelia lăsată acelora de apostolul, scrisă în limba evraică după Matei, ce la reîntorcere a adus-o cu sine în Alexandria, unde a rămas până la sfârșitul vieții sale cam pe la anul 212, conducătorul școlii, învățând și ex-

plicând „cu cuvântul și în scris comorile dumnezeieștilor învățători³⁾”.

Despre explicările bibliei a avut cunoștința Ieronim și despre alte multe comentare⁴⁾.

Următorul său a fost învățacelul său Clement și acestuia i-a urmat Origen. Sub ambii s'at ridicat instituția la mare vază, fiind dânsii conducătorii ei.

După dânsii au venit în fruntea școlii: Heraklas, Dionysius cel mare, Pierius (numit Origen iun.) Teognostus și Petru Martyr. În secolul al patrulea și al cincilea s'a ridicat în fruntea școlii Didymus cel orb și Rhodon, până ce încurcându-se în doctrinele nestorianilor și eutihienilor a decăzut cu totul. De aci începând școala a avut un singur conducător, pe care îl numia episcopul, dintre învățăceii ultimului lor dascăl.

La această școală catehetică s'a propus filosofia și teologia, aceea ca o școală pregătitoare teologiei. Dogmele se căutau a se propune întrucât era posibil, speculativ, pentru creștinismul, cea mai înaltă și deplină știință, față de adevărata gnosă, spre a-i dovedi falșitatea și spre a putea introduce din treaptă în treaptă pe păgânii cu cultură. Aci s'a și început cu primele probe de a se înființa filosofia religioasă creștină (Clement) și dogmatică speculativă (Origen) pe baza revelațiunii creștine, deoarece și aci sămânța tractatelor teologice, era esplicarea Scripturii, ca și mai înainte, în sens alegoric.

O rivală a școlii catehetice alexandrine, care se organizase la fel cu aceea ce n'a fost de lungă durată, a fost cea înființată de Origen în Cesarea Palestinei. Prin stăruințele eruditului presbiter Pamphil s'a înființat la școală și o renumită bibliotecă, a înființat precum știm și episcopul Alexandru în Ierusalim. Școala catehetică din Antiohia în Siria, către finea secolului acestuia a luat direcția privitoare la explicarea bibliei, întreprinsă de către eruditul *Lucian*, mai târziu martir. Aci s'a pus pond pe esplicarea literară, istorică a Scripturii, pecând în Alexandria pe esplicarea alegorică.

Activitatea și impulsul acestei școlii a creat o respectabilă literatură exegetică în felurite forme, parte ca formă de omilie, comentare și scurte observațiuni la unele locuri din Scriptură.

Ca explicatori de Scriptură s'au distins după Pantănus mai întâi Origen, apoi Methodiu, Grigorie Taumaturgul, Hippolyt, Lucian din Antiohia și alții.

Și chronologia pentru socotirea datei Paștelor (Hippolyt, Anatoliu din Alexandria), chronografia (Iustin Africanul), retorica reprezentată de

1) Se pare că și ia începutul de pe timpul Sf. Marcu, întemeietorul Bisericii din Alexandria. Ieronim scrie: Ubi a Marco Evangelista semper ecclesiastici fuerunt doctores. Hierono de vir. ill. c. 36. Euseb V. 13. Guerike, de schola, quae Alexandriae flavit catecheti. ca. Redepennig, des Origenes Leben und Lehre Bonn 1841. I Th. Kihn, die Bedeutung der Antiochenischen Schule auf dem exegetischen Gebiete. Ingolst u. Eichstätt 1868.

2) Euseb I. c. Ieronim I. c. Sub India s'a putut înțelege Arabia sudică sau Etiopia.

3) Euseb. V. 13. Rufinus hist. eccl. V. c. 10.

4) Hujus (Pantaeni) multi quidem in tantam scripturam extant commentarii, sed magis viva voce ecclesiis profuit. Hieron. I. c.

Hippolyt și Grigorie Thaumaturgul a fost frumos cultivată.

Ar mai fi de amintit ca ceva caracteristic pentru literatura secolului acestuia și pe părinții și scriitorii creștini ai Apusului. Aci numărăm pe cei trei atricani, părinți ai Bisericii Apusului: Tertullian, Cyprian și Arnobius și pe cei de origine italiană: Minucius Felix și Lactantius. Dâșii stau cu producțiunile lor, nu cu mult mai pe jos decât părinții Bisericii de răsărit.

Piatra de sminteală a Bisericii.

(Continuare)

19. Ucenicii apostolilor au întemeiat

Biserica Romei.

Mai departe pretind papistașii că ap. Petru a întemeiat Biserica Romei, că el a fost primul episcop al acestei cetăți și ca atare, papa fiind urmașul său direct în acest Scaun, deține puterea supremă asupra întregii Biserici.

Chiar așa să fie, nici atunci nu sunt justificate pretențiile de supremație ale papilor, pentru că stau în izbitoare contradicție cu învățătura Mântuitorului Hristos, care a risipit orice poftă de ambiție deșartă din inimile învățăceilor Săi. Să cercetăm sf. Scriptură și sf. Tradiție, isvoarele credinței noastre, pentru a cunoaște adevărul curat.

Roma a fost capitala principală a Imperiului roman. Creștinii din diferitele părți a le împărăției s'au așezat aici și au format o comunitate, o Biserică creștină. Cei ce au contribuit mai mult la întărirea și înălțarea acestei Biserici au fost *învățăceii* și o parte din *rudetele sf. apostol Pavel*. (Rom. 16, 3—15).

Acestora și prin ei tuturor creștinilor din Roma sf. ap. Pavel le scrie o epistolă (epistola către Romani), pentru ca să-i întărească și să-i apropie cât mai mult de învățătura Mântuitorului Hristos. Își exprimă dorința de a veni la Roma ca să-i vadă (Rom. 1, 10). Și'n adevăr, după câțiva ani — pe la anul 60 — vine la Roma captiv, legat (Fap. ap. 27, 28 v. 15) — și aici timp de 2 ani (Fap. ap. 28, 30) a vestit cu atâta putere noua credință, încât a atras la Hristos multe persoane cu mare vază chiar și dela Curtea împărătească, înmulțind astfel în mod considerabil numărul credincioșilor creștini.

Așa dară, *Biserica Romei a întemeiat-o ap. Pavel cu ucenicii lui*. De ap. Petru până la anul 60 nu se face *nici unde* vreo pomenire, că ar fi fost la Roma. Dacă ap. Petru ar fi fost cândva la

Roma ap. Pavel ar fi scris ceva despre el în epistola sa. Dar ap. Pavel *nu amintește nimic despre ap. Petru*.

Istoria nepărtinitoare deasemeni spune că Biserica Romei *n'a fost întemeiată de ap. Petru*.

20. Ap. Petru n'a fost episcop al Romei.

Cu atât mai puțin a putut ap. Petru să fie primul episcop al Romei. Cu toate acestea papistașii susțin că ap. Petru a fost 25 ani episcop al Romei. Cum că ap. Petru *nici n'a predicat măcar la Roma* dovedim cu următoarele:

I. Apostolul Petru a fost trimis de Mântuitorul Hristos să predice *Jidovilor*, iar apostolul Pavel *Neamurilor*, adică păgânilor. Roma fiind capitala lumii păgâne n'a putut predica acolo ap. Petru, el fiind trimis între jidovi. Ori, ap. Petru putea face altcum decât i-a poruncit Mântuitorul?

II. Nu era obiceiul *ca un apostol să predice acolo unde a mai predicat alt apostol*; ap. Petru nu putea predica unde a predicat ap. Pavel, nici ap. Pavel unde a predicat ap. Petru, pentru că ap. Pavel spune apriat în epistola sa către Romani, cap. 15, v. 20, că nici odată n'a predicat acolo unde a mai predicat cineva: „Și așa m'am nevoit a binevesti, nu unde s'a numit Hristos *ca să nu zidesc pe temelie străină*“. Se putea duce Pavel la Roma dacă Petru ar fi predicat înaintea lui? Ar trebui să facem mincinos pe ap. Pavel, care a scris că „n'a zidit pe temelie străină“ și pe Hristos, care l-a trimis să predice Romanilor. De sigur că nu putem admite acest lucru. Ar fi o mare impietate!

Toții sfinții Părinți și scriitorii bisericești afirmă că ap. Petru n'a fost la Roma decât *cu puțin timp înainte de moartea sa*. Și atunci — zice Tradițiunea — venind ap. Petru la Roma și auzind de persecuțiile ce s'au pornit contra creștinilor de către Împăratul roman Nero, a voit să fugă, pentru ca să scape de torturi și de moarte. Pe când fugea el dela Roma, în drum i se arată Mântuitorul Hristos. Ap. Petru îl întreabă: „Quo vadis Domine? (Unde te duci Doamne?) Domnul îi răspunde: „Mă duc la Roma să mă răstingnesc a doua oră!“ Ap. Petru s'a rușinat — pentru că a înțeles cuvintele Mântuitorului, prin care Acesta îl muștră, că iară vrea să se lapede de Dânsul, precum s'a mai lepădat în curtea arhierelui Caiafa. După această nouă muștrare, ap. Petru s'a întors la Roma și a primit să fie răstignit cu capul în jos, în anul 67. după Hristos. Tot în acest an a murit și ap. Pavel, căruia i s'a tăiat capul pentru credința lui în Hristos.

Cultura bisericească în Banat

(Continuare)

Școala lui Iosif Ioanovici Șacabent episcopul Vârșetului avea patru clase¹⁾ și pe lângă ea se mai deschise la 1 Nov. 1799 un internat pentru 24 elevi săraci din eparhie²⁾. Școala aceasta fu desființată la 1819 din ordinul locotenentei ungare³⁾ dar ea fu reînființată peste doi ani.

Școala din Timișoara fu înființată la 1779 și despre existența ei mai îndelungată ne dovedește o circulară din 20 Decembrie 1790; cursurile durau trei luni iar materiile cari se predau erau următoarele:

1) Largă și îndelungată dogmatică, adică a bisericii întărită bogoslovie de legea răsăritului învățaciune.

2) Istoria bisericească.

3) Canonurile bisericii cu îndelungată tâlcuire.

4) Invățaciune a datorințelor preoțești.

5) Tâlcuirea Noului și Vechiului Testament⁴⁾. Ca dascăli funcționau românul Mihail Roșu Martinovici și arhimandritul Pavel Kengheleț⁵⁾.

În urma raportului din 14 Decembrie 1781 înaintat curții din Viena de inspectorul școlilor primare din districtul Timișorii, Teodor Iancovici de Miryev, acesta propune înființarea unui seminar teologic la Timișoara pentru a i se da clerului ortodox din Banat o educație adecvată misiunii sale de îndrumător sufleteș al popoului, căci incultura clerului bănățean era o piedică pentru progresul didactic. Un astfel de seminar s'ar fi început a se zidi la Timișoara la 1766, dar a rămas neisprăvit⁶⁾ iar cei 60.000 florini dăruți de Iosif II pentru desăvârșirea edificiului nu se știe în a cărui pungă au mers⁷⁾.

Dacă proiectul acestui seminar nu s'a realizat atunci, el revine din nou la ordinea zilei peste douăzeci de ani, la 17 Iulie 1785 Iosif II decretă din nou că seminarul se va crea tot la Timișoara pentru întreaga metropolie a Carlovițului dar după propunerile făcute în prealabil de metropolit⁸⁾. Metropolitului i se cere să facă propuneri în următoarele chestiuni: 1) Problema instrucțiunii teologice, 2) Crearea fondului necesar și 3) Organizarea internă a seminarului. După ce metropolitul, consiliul locotenen-

țial regesc și consiliul de războiu își fac propunerile lor⁹⁾ împăratul dă rezoluția din 8 Aprilie 1787 prin care se decretă crearea fondurilor necesare prin desființarea unor mănăstiri și zidirea seminarului pe spesele statului¹⁰⁾. Cunoscută fiind însă încetineala birocrației de pe vremea aceea, proiectul seminarului căzu în baltă în urma morții lui Iosif II iar urmașii săi nu se mai ocupă de el.

Abea în 1810 chestiunea unei școli clericale mai înalte ajunse din nou la ordinea zilei în urma unei propuneri făcută la 20 Ianuarie de către cancelarul Conte Erdödy, ca să se îmbunătățească starea școlilor ortodoxe din imperiu. La această propunere urmă rezoluția din 12 Februarie 1810 prin care împăratul Francisc I instituie ca inspector suprem al școlilor ortodoxe din imperiu pe un anume Nestorovici care avea sarcina să inspecteze în amănunțime starea acestor școli și să înainteze un raport detaliat propunând măsuri de îmbunătățire; totodată se cere printe un autograf ca metropolitul să indice mijloace necesare creării fondurilor necesare înființării și subținerii seminarului¹¹⁾. De fapt Nestorovici, în urma inspecțiilor pe cari le face în Banat înaintează un raport cu constatările și propunerile sale, cari, însoțite de propunerile cancelariei aulice și ale consiliului locotenențial regesc, ajunge în desbaterea consiliului de stat la 21 Decembrie 1812 care însă din nou amână chestiunea sub pretextul de a se cere noi relațiuni și proiecte, în timp ce Nestorovici intervine cu o nouă propunere ca nimeni să nu fie hirotonit dacă n'a urmat cursurile vreunei școli preparandiale, ceea ce pricinui o nouă desbatere a întregii chestiuni¹²⁾.

Consiliul locotenențial cere opinia arhieriei lor sârbi în privința acestei noi propuneri, care o resping arătând că la Carloviț, Vârșeț și Pacraț există deja școli clericale și deci e de ajuns ca cei ce candidează la vreo parohie să fi urmat cursurile uneia din școlile acestea pentru fi admis la hirotonie¹³⁾.

Drept răspuns împăratul dă un nou ordin către cancelaria aulică să se ia măsuri pentru înființarea unui seminar după modelul cloredeja existente¹⁴⁾. Mitropolitul însă era de părere că întemeierea unui seminar pentru întreaga metropolie e fără scop și un proiect neexecutabil.

1) R. S. Molin o. c. p. 12.

2) Dr. T. Botiș o. c. p. 505.

3) R. S. Molin l. c.

4) Dr. T. Botiș o. c. p. 505-506.

5) D. Tichindeal: Sfaturile înțelegerii cei sănătoase p. XIII. c. f. Dr. T. Botiș o. c. p. 506.

6) Dr. T. Botiș o. c. p. 506-507.

7) N. Tincu Velea o. c. p. 200-201.

8) Dr. T. Botiș o. c. p. 508.

9) Dr. T. Botiș o. c. p. 508-509.

10) Idem o. c. p. 510-511.

11) Dr. T. Botiș o. c. p. 511-512.

12) Dr. T. Botiș o. c. p. 514-515.

13) Idem o. c. p. 515.

14) Idem l. c.

(Urmează)

Ș T I R I

A murit Papa. Vineri dimineața la orele 6 Papa Pius XI a încetat din viață. El era suferind mai de mult, anul trecut numai datorită unor îngrijiri speciale a scăpat de la moarte.

Concubini din Șipet pe urma îndemnurilor harnicului lor preot Petru Turlici se apropie trupește și sufletește de biserica Domnului Hristos și de darurile pe cari El le-a lăsat pe seama creștinilor adevărați. Până astăzi s'au cununat 117 perechi de concubini, ceea ce arată în ce măsură oamenii sunt pe calea cea bună, și cât de mulți au fost până acum departe de ea.

A ars mănăstirea Slatina. Pe urma unei neglijențe, s'a aprins și a ars o bună parte din mănăstirea Slatina, ctitoria Voevodului Alexandru Lăpușeanu. Din fericire au putut fi salvate odoarele și întreg tezaurul mănăstirii. Totuși pagubele materiale se cifrează la mai multe milioane lei!

Alcoolul este o otravă. Iată ce scrie în „Revista Temperanța” Dr. Căpitanovici medic colonel sub titlul „alcoolul este un aliment?” „Chiar printre oamenii de știință a domnit câțiva timp credința că alcoolul este un aliment necesar organismului. Excitarea pe care o produce la început consumarea alcoolului a fost considerată ca o probă a proprietăților sale de reconfortant al organismului. Dar după această senzație falsă de reconfortare urmează faza de depresiune care pune organismul în stare de abrutizare și de slabă rezistență la toți factorii cari îl pot ataca: microbii, frigul, etc. De aceea pentru armate în război mai ales iarna nu există mai mare inamic ca alcoolul. El dă o senzație de căldură și de putere la început căci prin prezența lui în sânge consumă toate rezervele organismului, îi scoate sângele cald și la pierderea oricărei rezistențe. În mod greșit deci alcoolul a fost altădată considerat ca aliment; el nu ajută la nutrirea celulelor organismului ci la intoxicarea și distrugerea lor.”

Cei câțiva restanțieri în trimiterea chestionarului și a fotografiilor sunt rugați să nu mai zăbovească, și să le înainteze!

Deasemenea sunt rugați preoșii cari n'au trimis anul trecut numărul sufletelelor după confesiuni, să trimită direct și fără amânare și aceste date.

Mulțumită publică. Comuna bisericească Clopodia exprimă și pe această cale sincere mulțumiri următorilor binevoitori donatori din Ferendia: pâr. Traian Olde, cantorilor Drăgoiu Sămânță și Ioan Lazăr, premilitarilor Gheorghe Cozac și Nicolae Cârnu cari la un loc au colectat pe seama nouzidindei biserici din Clopodia — în cereale și bani — 7.000 lei. Deasemenea, e mulțumitoare creștinilor Ioan Popa, Iancu Erina și Trandafir Leu, cari cu trăsurile lor și a subsemnatului preot au dat larg sprinț! Pr. Miron Băleanu.

Publicațiune de licitație

Pe baza încuviințării Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 4473 E ex 1938 din 22 Iulie 1938, se publică licitație minuendă pentru lucrarea unui iconostas și a unui chivot din lemn sculptat, pe ziua de 12 Februarie 1939, orele 11,00 a. m., care se va ține în sf. biserică din Macoviște, protopresbiteratul Bisericii Albe.

Planul și devizul se pot vedea zilnic la oficiul parohial ort. rom. din Macoviște.

Ofertele se vor prezenta în scris până la 12 Februarie a. c., ora 9 a. m.

La orele 11,00 se va începe licitația verbală, urmând ca consiliul parohial să decidă liber, dând lucrarea celui licitant, care prezintă mai multă garanție-adică aceluia, în care consiliul va avea mai mare încredere.

Licitanții vor depune pe lângă ofertă 10,00 din valoarea lucrării în numerar sau efecte de stat, cari se vor restitui după colaudare.

Contractul devine obligator, pentru maestrul căruia i se va da lucrarea, imediat după semnare, iar pentru Consiliul parohial, adică pentru comuna bisericească, numai după aprobarea Venerabilului Consiliu Eparhial.

Macoviște la 27 Ianuarie 1939.

Preot **Dr. Iacob Crețiu**
președinte.

Inv. **Emanuil Imbri**
secretar.

INȘTIINȚARE

Termenul pentru înaintarea ofertelor la Consiliul eparhial ort. rom. a Caransebeșului în Caransebeș, în ce privește cumpărarea celor 75 m. 8 trunchi de stejar din pădurea de lângă Făget a Episcopiei Caransebeșului, pe baza celor publicate sub Nr. 259 E 1939 în Nr. 3 și 4 a „Foi Diecezane din anul 1939, s'a prelungit până inclusiv 25 Februarie 1939.

Caransebeș în 6 Februarie 1939.

Consiliul eparhial.

MOLITFELNICE

și

Dumnezeeeștile Liturghii

(LITURGHIER) — ediția nouă.

Concurs

În baza ord. Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 6925 B. din 1938, Consiliul parohial ort. rom. din comuna Măidan Jud. Caraș, escrie concurs pentru ocuparea postului de paroh de clasa II-a la parohia a II-a devenită vacantă prin moartea preotului Nicolae Câmpian, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în Foia Diecezană.

Beneficii:

1. Sesiunea parohială constatătoare din 32 jugăre.
2. Un intravilan de 400 stj. □.
3. Stola uzitată.
4. Casă parohială nu este, de acesta se va îngriji alesul paroh.
5. Toate impozitele după beneficiile depuse sus cad în sarcina preotului.
6. Preotul ales este îndatorat a catihiza la școalele primare fără remunerațiune.
7. Concurenții calificați pentru parohia de cl. II-a având binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop diecezan, își vor înainta cererile de recurs adresate consiliului parohial ort. rom. din Măidan, Prea Onoratului Oficiu Protopresbiter al Oraviței.
8. Concurenții se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare, cu aprobarea Prea Onoratului Domn Protopresbiter tractual, în sfânta noastră biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie, însă nicidecum în ziua alegerii.

Măidan, din ședința consiliului parohial ținută la 21 Noemvrie 1938.

Președinte:

Aureliu Iana
paroh.

Notar:

I. D. Chirtoc
învățător.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral. *Virgil Musta.*
Nr. 5 ex 1939.

Acest concurs se aprobă și se publică cu aceea că — în baza dispozițiilor cuprinse în aliniatul ultim al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza decisului consistorial ddo 3 Martie 1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B. ridicat și la valoare de concluz Sinodal, cu concluzul Nr. protoc. 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere decisiunea Consistorului mitropolitan Nr. 358/1928 din 13 Noemv. 1929 — se enunță obligamentul credincioșilor de a presta birul parohial, care este parte integrantă și legală a dotațiunii preoțești.

Caransebeș, din ședința Consiliului eparhial, ținută în 31 Ianuarie 1939.

2—3

Episcopul:

† **VASILE**

ricii-Albe, se publică din nou concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Foia Diecezană.

Beneficii:

1. Sesiunea parohială constatătoare din 64 jugăre.
2. În lipsă de casă parohială alesul preot se va îngriji de locuință.
3. Stola uzitată.
4. Bir nu este.
5. Dările după sesiunea parohială le vor plăti preotul ales.
6. Alesul preot va catehiza la școala primară fără altă remunerațiune.

Concurenții calificați pentru parohii de cl. II-a având binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop diecezan, își vor înainta cererile de concurs, consiliului parohial ort. rom. din Socolari, prin Prea onor. Oficiu protopresbiter al Bisericii-Albe în Răcășdia.

Candidații se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare, cu încunoștințarea Prea Onor. Domn Protopresbiter tractual, în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în tipic, cântare și oratorie, dar nicidecum în ziua alegerii.

Socolari, din ședința Consiliului parohial ținută la 31 Decemvrie 1938.

Președinte:

Ștefan Ania
adm. parohial.

Notar:

Ioan Duma
învățător.

În conțelegere cu mine: *Ioan Oravițan protopresbiter.*
Nr. 235 B. ex 1939.

Acest concurs se aprobă și se publică cu aceea că — în baza aliniatului ultim al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza decisului consistorial ddo 3 Martie 1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B. ex 1914, ridicat și la valoare de concluz Sinodal, cu concluzul Nr. protoc. 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere decisiunea Consistorului mitropolitan Nr. 358/1928 din 13 Noemv. 1929 — se enunță obligamentul credincioșilor de a presta și birul parohial, care este o parte integrantă și legală a dotațiunii preoțești.

Caransebeș, din ședința Consiliului eparhial, ținută a 31 Ianuarie 1939.

2—3

Episcopul:

† **VASILE**

Una Locomobilă

de 7 cai putere marcă franceză se vinde
din mână liberă.

Informațiuni la Tipografia și Librăria Diecezană.

Apostolul Ediția de Sibiu
se poate comanda la Librăria Diecezană.

În baza ord. Venerabilului Consiliu eparhial Nr. 7667 B. ex 1938, pentru ocuparea postului de preot în parohia de cl. II-a din Socolari, protopresbiteratul Bise-

Redactor responsabil: **NICOLAE CORNEAN**, consilier eparhial.